UNU

PASIFLORINA UNIVERSITARĂ

Un prieten m'a atras în aula Academiei Comerciale. Unde trebuia să conferenţieze un profesor şi să ruleze un film documentar rural. Dacă regret puţin seara pierdută în mijlocul unei asistenţe foarte universitară, foarte entuziastă şi oarecum politică, regret însă din toată inima întîrzierea : n'am prins astfel decît concluzia conferinţei d-lui profesor Dimitrie Gusti care, afirma, foarte indignat şi cu convingerea că vorbeşte pentru eternitate, că Basarabia este romînească şi pe nedrept o revendică sovietele (Este drept că d-sa n'a oferit apoi ca pildă de romînism basarabean decît un tîrg-sat filmat, din care se desprindea o covîrşitoare înrîurire rusească — dar asta n'are importanţă).

Merita ascultată conferinţa d-lui Gusti, ca să ne convingem încă odată — dacă mai e nevoie — că marele cumulard, cultural, radiofonic, tabagic, tipul reprezentativ al universitarului romîn, reprezintă o primejdioasă pildă de sterilitate, de politeţă fără destinaţie şi sparanghel-conservă de cultura, pentru tineret. Nimeni nu se mai îndoieşte că universitarismul schematic poate reda imaginea fidelă, fotografică a inutilităţii culturii. Trăim într'o epocă, în care, ceiace a fost cultură, ceiace reprezenta o străduinţă de evadare din animalitate, o depăşire şi isbrăvire în acelaş timp, nu mai este. Cultura care se produce are misiunea de a umple silozurile bibliotecilor iar tonele de maculatură să zacă în podul minţilor. Normele vechi de producţie şi consumaţie au fost răsturnate. Dacă mai stăruie, pe unele ostroave de belşug, vechea rînduială biroucratică de distribuţie a culturii, această rînduială se menţine, graţie inerţiei omeneşti, unor prejudecăţi neverosimile şi a unei laşităţi, frumos poreclită, tradiţie...

Seara din aula Academiei Comerciale, cu d. Gusti, în frunte şi cu toată asistenţa, era o confirmare a inutilităţii culturii, o pilduire a secăciunii universitare a comicului cultural, şarjat ; aula se prefăcuse într'un fel de laborator de narcotizat cu urîţenie şi îngîmfare animalele aceste drăguţe, tinere şi prea culte ; — studenţii, studentele şi întreg aparatul „cultural" de sinecurişti şi funcţionari ai culturii.

Se ştie că d. Gusti este un cumulard. Presidează industria tabacului romînesc, a conferinţelor şi în genere, toate marile întreprinderi trustificate sau nu, care l-ar putea înălţa pînă la un fotoliu ministerial sau i-ar putea spori micile domniei-sale venituri. Un cap de director contabil al unei întreprinderi feroviare, termină trupul dospit al profesorului. Şi vă asigur acest cap trădează exprimă integral fiinţa intimă a posesorului. Fiindcă, d. profesor Dimitrie Gusti a evoluat şi parvenit în viaţă, după tipicul directorilor contabili. Presupunem c'a învăţat *ca să ştie* la examene, ca să-şi ia diploma de doctorat magna cum laudæ ; şi-a clădit apoi celebritatea, pe cîteva studii—(foarte puţin citeţe) şi parazitează de mai bine de zece ani, exploatînd truda, ştiinţa şi entuziasmul altora. Afirmă unii, că d. Gusti are idei bune. Se poate. Dar sunt descoperite de alţii. Aplicate (şi mai bine) de alţii. Afirmă alţii, că d. Gusti are ca punct de vedere obiectivitatea. Se poate. Dar, d-sa n'a cooperat — dacă se poate spune — cu cineva decît ca să cuceriască încă o slujbă, încă un titlu la gratitudinea naţiunei, reprezentată prin bugetul Statului..,

Să ancorăm în noaptea de pomină din aula Academiei Comerciale ; fiindcă serata a dovedit plastic la ce rezultate a ajuns „încurajarea culturală"

Trebuia văzut filmul şters—cică documentar ! care vroia să reprezinte satul Drăguş ! Trebuia văzută acea limbă verticală, cu tendinţă de arac de sprijinit fasolea, acele cuvinte împiiate, manechine cari îşi scîrţîiau mecanic slovele ca să deslușiască imaginea brumată. Asta n'ar fi — s'ar spune — decît o greşală de technică. Nu există în ţară operatori technicieni : ar fi o scuză. Dar filmul vădia atîtea pretenţie, că părea că acei cari au decupat banda se credeau virtuoşii pămîntului. Nu erà stîngăcie technică, ci ignoranţă, mitocănie.

Păcatul cel mare al filmului este însă, mai ales că, vroind să fie ştiinţific, serios d. Gusti se plimba aşa personal prea mult şi colaboratorii d-sale şi monografiştii pe banda de celuloid. Dădea impresia că boierii fraternizeează în zi de saturnalie cu ţăranii, iar ţăranul nu era nici cît un animal care este studiat. Ci o slugă bătută pe umăr de stăpîn. Nu era nici documentar, nici ştiinţific filmul, ci o comică porcărie. Partea ştiinţifică din filmul „Drăguş" unde un literator explică o scenă că „turmele colective de oi se duc la păşune", şi în loc să apară monografiştii precum se anunţa, apărea un grup de gîşte — era reprezentată doar diplomele prin care d. Prof. Dimitrie Gusti era declarat cetăţean de onoare al Drăguşului!...

Se etalau „titlurile" şi profesorul n'a roşit. Ba, spre miezul nopţii a primit destul de modest, deci încîntat, felicitările asistenţei.

Dacă am stăruit asupra serii fotogenice din aula Academiei Comerciale, au făcut-o, fiindcă la aceasta serată univesitarismul aşa zis ştiiţific a dovedit pe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OGLINDA DINDARATUL FRUNȚII

Intoarcere pe drumul neumblat de polenul privirii. Un fior palid urzică neliniștea prinsă ca telegarii cu zăbale. In întuneric, ghemuite adevărurile gem și mucegaiul obloanelor negre închide bucuria halucinațiilor. E o pasăre cu aripile tăiate și la fiecare încercare de sbor cade recade și zbaterile sfîrșesc într'o alunecare de sidefuri. O cartă postală cu hieroglife nelămurite, un scrîșnet oprit în gîtlejul tainelor scîncet, mătasă foșnind în turbinele pline de necunoscut ciutura întrebărilor cufundată printre meterezele circomvoluțiilor.

Acolo adevărurile plutesc limpezi, dar ochii se feresc cum de lumină liliecii și dintre cutele cenușii numai șipotul filiform al unei realități cenzurate se strecoară în lumina cuvântului rostit. Adevărul învăluit în velințe ca șoldurile calde, șoldurile pure ale femeii de fiecare zi, pe care le săruți. Șoldurile pe care le-ai vrea să-și plimbe goale frăgezimea de ghiocei, pentru mîngîierea fiecărei clipe, carbonizînd privirile.

Dorințele zămislite nu vor mai hiberna în cămările tapisate cu surogat și manivela verbului nefalsificat va izbi în plin buzele de cîrpă ale convenționalului. Se ridică storurile și depe cugetul devenit fotoliu tabù, cămașa prăfuită va fi ridicată. Soarele va împunge genunchii ridicați din noroi, va împrospăta cu lavă cugetul adormit lîngă opaiț. Ca talașul, ficțiunile unui abecedar de morală ad-hoc — pentru încîntarea burtăverzilor — vor cădea acolo unde toxicul adevărului își va răsturna fiolele. Pupilele se vor face întîi mici și vor durea cucuiele crescute pe locurile virane de turmentări. Smuls cu amîndouă brațele din echilibrul confortabilului „atît de dulce", de lîngă țărușii crezuți de granit, omul sau boul nostru cu sîngele decolorat, va încerca să scuipe ceiace nu va voi să asimileze. Poate va căuta o rază de sprijin dar raza i se va refuza ca o fată morgană.

In labirintul sufletului tainele sînt mingi de ecrazită, de explozia cărora insului îi e frică să apropie

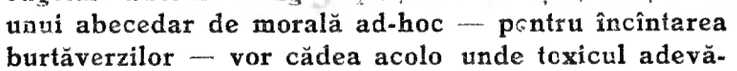

viu ce este: un flacon de pasiflorină pentru somnul studențimii desorientate și pentru oficialitățile cari dispun de bugetul unei țări cu majorități analfabete.

Pentru cine. Dece și cum s'au baladat prin satele Ardealului și Basarabiei, demografiști n'am înțeles și probabil că nu va înțelege nimeni.

Știm tipul universitar romîn — în afară de rare excepții — n'a fost și nu este factor viu cultural.

In jurul d-lui prof. Dimitrie Gusti care îl plimbă pretutindeni pe popa Teamă dela Cornova — ca și cum d-sa l-ar fi făcut — s'au adunat atîți mici proxeneți arivișți, cari îi fac un copios serviciu de presă — și îi leagă o legendă, că se impuneau spuse adevărurile de mai sus. Cari sunt valabile nu numai pentru d. Gusti ci pentru toate instituțiile cari funcționează ca să emită oameni de maculatură..

Ion **călugăru**

capsa gîndului. E un perpetu vîrtej în acele culise de unde pornesc impulsiile îu vîrteje, ametistul superstițiilor, culisele unde se developează plăcile de azur ale inspirației de unde pornește praștia poemelor, se aprind izvoarele nesecatelor mituri și deliruri. Buclate înfiorările trec ca un disc aruncat fără știință încotro. Un steag e steagul eliberării și filfîie. Iar sufletul respiră liber în trupul crainic nefalsificat. Scrisorile te găsesc fără adresă și paharul refugiului meschin îl svîrli la imondice. Azi gura e mai puțin cocîtă și îndrăznelile te poartă pe șoseaua revelației.

Gîndurile de fiecare clipă trec proaspete, biciuite la tălpi — tălpi, petale de bujor — trec pîlnia frazelor.

Fiecare rit are o legendă. O legendă scrisă în tăciunele istoriei acelui popor și dincolo de legendă, în linii clorotice pînă la amnezie. Și există o amnezie a popoarelor cum există una a primei copilării și cum din sborul condorilor nu rămîne pe cer decît amintirea unor sîrme virtuale sau nimic. Dar miturile uitate în sipet le trece sufletul din generație în în generație într'o cursă a torțelor pînă eri absconsă. Un basm în mirajul căruia adorm copii, un mit pentru legănatul adulților, o sperietoare în lanul vieții sufletești. Și vijelia care a desvelit acoperișul, a lăsat libere ochiului mișcările ipocrite dintre ziduri și sexul frumos și fără frunza imorală de viță. Din fiecare ungher al sufletului pornesc sutașii dorințelor refulate și sub coloanele lor de samsoni descătușați pămîntul penduleazâ rezistența zadarnică. Sigiliile cari ferecau sufletul sînt smulse. Visul și viața de fiecare zi merg de mînă și explicațiile frauduloase din cărțile de morală bleagă și povești au rămas destrămate fără recurs. Un stilet al unei certidudini alte e adînc înfipt între vertrebe. Cineva coboară cu salopeta și lampa minierului în noi.

Visul e un spasm care te întregește, care te verifică. Sprijină capul pe această pajiște stelară care poate fi și pernă! Privește cum fără țintă noi alei se deschid. Puimac sari din balustradă în cutele inepuizabile ale acestui atlas inedit și magic. Continente pînă aseară intangibile, se descoperă singure și fără rațiune. Un falus e o luminare iar sexul iubitei e mirișlea peste care te trînteștî să-ți scarpini — ca un animal — pîntecele. In loc să o îmbrățișezi o urmărești în goană, gîfîi și urci serpentina unei scări fără început și la poalele revolverului te trezești din bizareria filmului pentru a continua ziua care te așteaptă desculță la fereastră odată cu zorile. In vis arzi flacăra poemului și flacăra adevărului contopite într'un film cu chele.

Infirmierul sufletului, Freud a sfîrtecat precum un obuz subconștientul nostru, a violat exoziția polimorfă ascunsă în potire necercetate, a topit la incandescență cangrene mascate de pansamentul strălucirilor artificiale pentru a deschide cramele camuflate după temporali și începe din corn orchestrații nebănuite — nebănuite din lașitate convenabilă.

Există păduri virgine cu stele la căpătîi și fiecare stea un demon sau un soare.

Cînd psihanaliza a deschis ușa, răspunsul a fost un chenar de ironie, un zîmbet de superbie: atùul

jean david

savanților: „voința". Dar invincibila platoșă de rezistență de astă dată a cedat. Arcurile încrederii au scăzut pînă la anihilare și landoul hodorogit a rămas pată în noroiul bulevardului. Zîmbetul a devenit grimasa savantului cu lavaliera mimetizată în streang în trecerea cu surprize prin codru. Noua învățătură a opus adevărul *altei* voințe. Voința pe care o *executăm* ; voința teatru la care omul e doar spectator ; voința rezultantă a unui scurt circuit de *dorințe*. Atît.

Dicționare noi au arătat cum ura mărturisită e iubirea refulată iar incizia măiastră a chirurgului x sau Toma Ionescu ar fi fost lovitură de bardă a banditului x sau aceluiaș Toma Ionescu fără studii universitare și fără deci cataplasma moralei societății, a eului social. O cutie a Pandorei din două euri : Un rîs viciat — unul sănătos. O frică autentică — alta simulată inconștient. Două stînci deopotrivă înalte: una luminată (lumină transmisă), alta în razele de întuneric ultravioletă. SE CADE — NU SE CADE.

Aier proaspăt să inunde piața carantinei, profunzimile acoperite de avalanșa mutismului. Cu brutalitate, sincerul să dărîme barierele convenienței și prin trapa făcută în suflet să urce agresive instinctele comprimate. Psihanaliză raze x ale sufletului o sondă înșurubată în subconștient acest generator al sufletului
o sondă pentru extragerea abecedarului de simboluri o sondă pînă la zăcămintele ancestrale ale fiecărui gest ale fiecărui cuvînt
Și la masa de joc a hazardului nu va rămîne nici o fișă, nimic fiind datorat întîmplării.

O grădină în panică așteaptă. Pecinginea permisului va fi nimicită. Un bohot peste altarele aplecate pînă la pămînt, reverențios. Fum acru din jertfele împinse peste barieră, cu un deget, pe rug.

Și la balul reculegerilor, peste brazda fariseismului încenușat sufletul se va desface întreg ca un evantai din toate încheiturile, ca o cale lacteie fără aritmogrife. Se va bate din contrazicerile cu morala o medalie comemorativă și la muzeul de fosile, ca un număr de garderobă pierdut benevol, un frîu mai mult.

Iar dorințele, dorințele se vor întîlni în libertate ca jaguarii în pampasul Americii de sud.

saşa pană

INAUGURAREA PRIMAVERII

Din aleie doar domniță mersul ți-a rămas
Și arsă pulpa 'n piatră sub dunele stelare
Cu sîngele pe umăr, cu crepusculul la pas
In argint sîrîia glesna prin legendele aceste
In banchetul de metale din uzinele celeste
Treci prin acest vin pasul tău de agată
Cînd nopțile-s violete pe mîna înfășurată
Cavalerului ucis de raze în istoriile barbare.

Poeți cu fruntea'n lîră cu tîmpla ca o floare
Florile ascuțite în parfumuri ca pumnale
Din ocean eșiai cu șoldul de lună rotunjit
Cu părul în cicloane, cu genunchiul rupt de fulger
Nisipul în extaze urca în șuierul din uger —
Și-ți picurau din degete stele
In bordeiul cu cerul ca un acoperiș murdar.

Cerșetorii-ți întindeau mîna cu degete de flaut
In masturbări geniale profilul cînd ți-l caut
Brutăriile rumeniau pulpele pămîntului
Sub ochii tăi ca doi bani din costul pîinii
Și ciini ce căutau cățelelor sub cozi o stea umedă ca
sudoarea mîinii
Ce rapsozi ai lunii cățeii viitori cu cozi în semilună
Dinții sfărîmau constelații în zgomotul de alamă al
cărnii
Cu pașii mari viața trecu prin cetate.
Prin proletarii înguști ca firidele
Sexele se'ncingeau cu un miros de hîrtie arsă
Și îngerii cu genunchii în fum
Căutau în gunoaie cutiile goale de conserve
Pomii se tăvăliau cu pisicile în frunze
Și frunzele cîrțitelor ce urcau prin rădăcini verzi
pînă la cer
Se întăria unghia mînjilor în caișii ce'nfloriau
Și ne-am culcat în mlaștini lîngă femeia din bordel
Ca un nufăr plutea cearcănul laptelui pe sîni
Buclat în coapse sîmburele scrîșnia.
Și a plîns malul ca pe o lacrimă oceanul
Și am jucat grandiloc vența lui
In palmă ca pe o boabă de mazăre.
Pescarii căutau în icre polenul cetaceelor
Și spintecau ca sabii peștii burțile apelor.
Aruncă umărul ca pe un zar
Sfărîmînd în coapse cetățile de iuft
Și vă lipsia frumusețea
Ca Venerei de Millo brațele
Și pieptul în fața acestui D-zeu ca un altar
Mîinile vă fumegau spre cer din furnale
Voi cu stelele în coate, cu mineralele în os
Izbiați un soare roșu turtit pe nicovale.

stephan roll

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOUA PLASTICĂ ROMÎNĂ

Prin pupilă peisajul trece cu laurii lui vegetali, cînd globul nu-i decît tot o pupilă în cosmicul sistem ocular, cînd omul trece prin cristalele istoriei, printr'o ființă animală mai transparentă ca ori cînd, și tălpile au ajuns un cer culcat pe oceane și cînd ca viermi drumurile ies din călcîiul putred de coptură, din reverii un curcubeu se irizează, insomnia socială e o bubă pe pleoape și pe paginile scrise cu cadavre, prin războaiele sparte ca ferestre un monstru colcăie. Un monstru ca o reptilă se tîrîie acoperind covoarele și scările de marmoră pe cari au călcat celelalte renașteri, urcînd impecabilul destin al vieții. Ca un recipient cadavrele ne primesc, dar un instinct refractar ne evacuează în efortul de a fi cineva peste ființă, un echivalent al cerului, o multiplicare, o depășire a materiei. In vis desagregată și rațiunea și precizia materială, fenomenul de mobilitate se extinde și evadezi din mănușa în care erai îmbrăcat printre formule și program. Dar nu în acel vis în care ustensilele vieții se inventariază și se depășesc prin absurd, ci în forța de-a intrece uneltele gîndirii în trezie, de a asocia puterii mecanice cinematica evoluției, de a te răzvrăti din tine însuți, de-a ești ca să te poți ca'ntr'o oglindă privi în forța-ți proprie, în cifra nescrisă încă a spațiului. Reflexiile aceste îți pot veni poate vizitînd expoziția grupului de artă nouă de la „Ileana" și le-am avut recapitulînd bilanțul de mișcare al picturii noui pe care o urmărim. Expoziția de aici prezintă din punctul de vedere al tacticei și al efortului de a impune o pictură contemporană, din lipsa lui de eclectism, un pas îndărăt, un compromis, o gafă chiar. In afară de Marcel Iancu care s'a rezervat pentru expoziția lui individuală de la Mozart, neaducînd decît cîteva pînze, unele vernisate încăodată, celelalte (patru) nefiind decît o temă repetată de studiu plastic; de Milița Pătrascu pentru care vom spune mai jos cum o vedem și de M. H. Maxy singurul care aduce un reviriment față de el — cealaltă parte a grupului era un ceai de femei cu veleități picturale, o jumătate diletante, o jumătate hibride, desorientate de a concepe și de a ajunge pînă la o demonstrare modernă a artei lor. Formatorii grupului cari sunt pictori n'au putut vedea și elimina pînzele d-nei Popp cari nu erau decît niște orori plastice și reteza orgoliul caduc al d-nei Milian, năframele policrome ale d-nei Greceanu, lipsa de sinteză a colaborării, panourile eteroclite, confuzia pe care au provocat-o în publicul vizitator?

Secundat de o putere de revizuire a valorilor dinăuntrul lui și al raportului lor cu fenomenul de analiză și condiția socială de care artistul rămîne indisolubil, părțile „genialе" ale unei opere de artă aparținînd artistului, cele mediocre, nerezistente nefiind decît contigențele manierei, stilului, — Maxy în trei dintre pînzele expuse reușește să indice o convergență spre ceia ce ar putea să-i legitimeze pictura, efortul ei spre un naturalism sintetic, de luptă, de trîntă cu dezordinea inerentă oricărei revoluții. Și tocmai pentru acest neastîmpăr, pentru acest apostolat am zice, pictura lui Maxy ca element plastic pare poate încă nedefinitivă în senzul tabloului „bun" și în acela al decantării permanente, al evanescenții cîteodată, al tiparului spart altădată, nelăsînd decît din contradicția elaborării în sine și cercetarea formulelor de adaptare ale acestei elaborări să se remarce însemnătatea și posibilitățile lui M. H. Maxy.

Milița Pătrașcu a fost cu dreptate socotită ca singurul artist al sculpturii romînești originale cu imputarea cîteodată de-a fi adiacentă operii lui Brâncuși, obsesie din care ar fi putut evada prin persistența nu de a se elimina din formula pe care Brâncuși o creia--ea fiind una a epocii și nu una a individului, ci prin aceia de a înfiltra formulei aceste personalitatea și generațiunea virtuală a talentului d-sale. La Ileana după cum și la Mozart, unde expune cu Marcel Iancu, D-na Pătrașcu a adus o serie de măști — statuare — prin care delimitează tot ceia ce-i se impunea în sculpturile d-sale de altădată. Neliniștea abstractă a materiei, acel mijloc de a tulbura viziunea dincolo de înfrîngere, esență pe care numai muzica o posedă ea neavînd ca mijloc de exteriorizare un punct materialist. Măștile d-nei Pătrașcu închid într'o linie clasică forjată cu incontestabilul d-sale meșteșug, emoția închisă ca perla din scoică — perlă care altădată se difuza hialină în conturul din spațiu al materialului modelat. Brâncuși ne-a învățat că obiectul sculptat începe dincolo de el ca o răsfrîngere, ca o presimțire a florii după parfumul răspîndit, ca o hantare lunară, ca o nouă demonstrare a impenetrabilității unor corpuri în același spațiu.

O mască corectă închide o chintesență rigidă, o mănușă îmbracă mâna care nu-ți transmite căldura

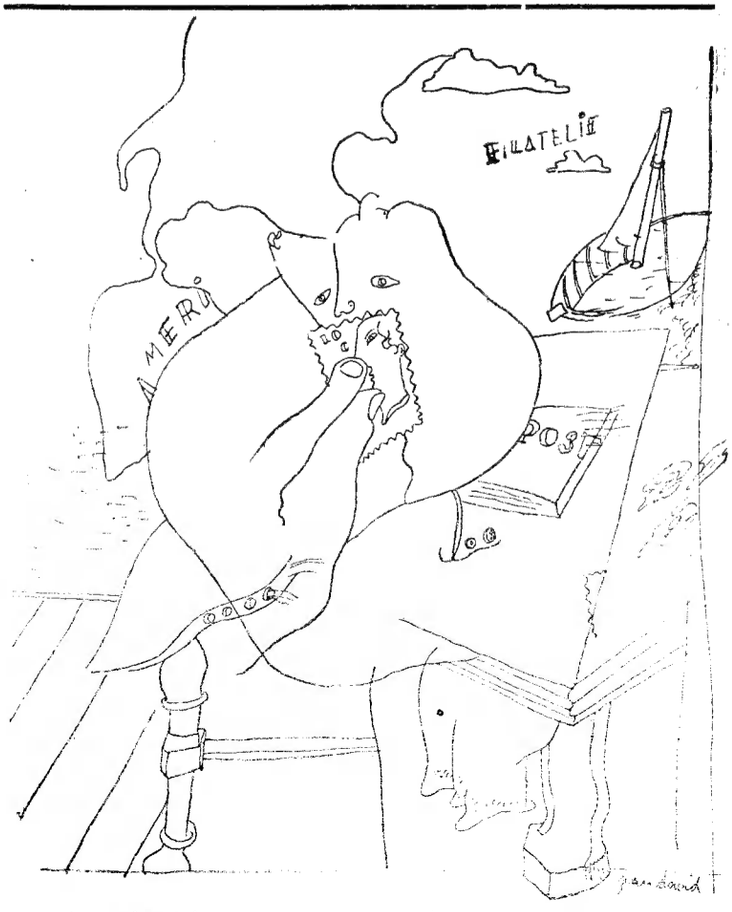

jean david

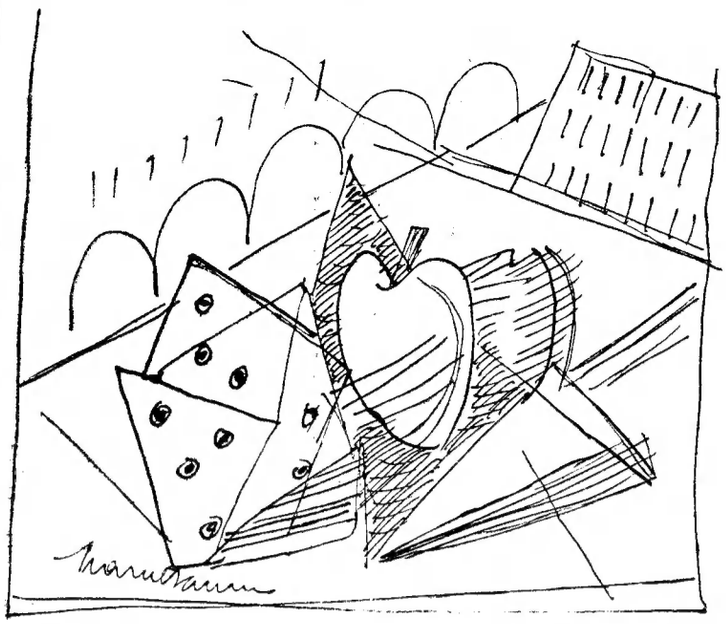

marcel Iancu

unei strângeri, disconvergența razelor. Clasicismul e un apanaj al lucrului în sine o subiectivare a acestui lucru. Aportul artistului va fi acela al distrucției, al revelației energetice a acestei distrucții, lucru de la care d-na Pătrașcu și îndăpărtează fie dintr'o cristalizare, fie dintr'o necesitate de echilibru. Marcel Iancu se prezintă cu cel mai numeros număr de tablouri, cu panoul de la care poți stabili mai precis adausul pe care acest artist îl aduce plasticei noastre moderne, fecunditatea lui atât de interesantă. Facla, poate oficiosul acestui pictor, i-a consacrat consecutiv în trei Duminici articole lungi din cine a putut. O pagină l'a elogiat și in care se desprindea complimentul obtuz, încercarea de a „înțelege" modernismul, jongleria unor sentințe cari desprind un Marcel Iancu compilat din o mie de fețe, toate false. Cum s'a putut tolera o redactare atât de incomprehensivă a acestei, pagini, a acestei prezentări în chiar oficiosul d-sale, rămâne de căutat poate în necesitatea frustă de-a te difuza, și de-a simți necesar să fi uns cu un aur din besnă care de multe ori e galben fiindcă e fecale.

Și totuși Marcel Iancu merită o consacrare, consacrare care se conține în toate pânzele lui nu numai de acum. Acum putem revela doar în ce măsură acest pictor se zbate și se dinormează pentru acel care se va desprinde definitiv și antologic pentru întotdeauna și o facem spunînd că numărul pînzelor abstracte a crescut, că acel simț și elan expresionist diminuiază păstrîndu-i întreaga dinamică a colorítului, desenul sigur și inedit din ori ce dimensiune, poemul în sine al realizării, simultaneitatea elaborării, fantezia ca un incendiu al unei picturi de două ori spectaculoasă. O geometrie optică e în fiecare pînză echilibrată dintr'o fatuire a obiectului, dintr'un secret al creației inefabile. Un romantism, acel al cromaticei, domină subiectul, tratat în toate planurile cari se acordau emoției artistului. Peisajul e un pretext, sau se poate spune că peisajul e acela care se servește de pictor ca de model și-ise transpune „L'action virtuelle de notre corp concerne les autres objets et se dessine dans ces objets; son action réelle le concerne lui même et se dessine par consequent en lui" Și M. Iancu reușește să verifice explicația această păstrîndu-și elanul și sensorialul percepției.

Efortul celorlalți de a-l imita, imitația în sine fiind o lipsă de creație, copiînd, fie un artist fie natura și e tot atît de inutil a-l imita pe Césanne de pildă după cum Césanne n'ar fi însemnat nimic imitînd natura. Arta depășește mecanismul în ceiace nu repetă nimic, depășește finalismul în ceiace nu are nici un model decît ca pretex. Ea imită într'o altă ordine de idei sau mai bine spus prelungește operațiile naturii nici imitînd nici reproducînd creațile ei. O continuare, numai ea ne poate da o emoție, poate declanșa obiectivul fixat pe o viziune impresionîndu-ne. Culoarea și linia pictorului, cuvîntul poetului, limitele pînă unde ele știu să continue materia și să o opreasă sesizîndu-te e „evoluția creatoare" universală, fenomenul însăși al vieții. In acelaș efort îl găsim pe Marcel Iancu, pe Maxy, pe Brauner și încă pe cîțiva de la noi cari vor avea meritul de a fi adus sinteza și activitatea unei epoci alte, la răscrucea poate cea mai hazardată, la punctul de unde lava curge spre o solidificare pe care n'o percepi încă.

Divergențe pentru desenele lui Jean David — Fără îndoială că ultimul continuator nu va fi acela care a ajuns în pisc, cînd un pisc crește peste el în zborul vulturului, în cămilele de nouri, în tresărirea fulgerului, în exazul fiecărui. Necesitatea de a transpune formele virtuale ale vieții, procesul filtrării lor, developarea în imagini, au dat începuturile plasticei ca o educație a unui instinct preexistent ei (vezi omul cavernelor, zgîriînd pereți), ca un narcisism al materiei, ca o nouă osmoză a spiritului cu ea, a materiei energetice, ca o sistematizare a afinităților dintre ele. Și reușim să ne menținem în cadrul acestui instinct din ce în ce mai perfecționat, rămînînd totuși implacabil asimilați cu el avînd la origina vieții noastre psihologice repetițiile unor atitudini, unor mobilități cari nu lasă ca simțul frumuseții (operii de artă) să suporte formele imobile și rigide, născute dintr'un mecanism, dintr'o imitare, dintr'o formulă prea angajată.

Avatarul lui Jean David ne-a reținut tocmai de aceia într'un cît îl privește. Desenele lui expuse în foyerul Teatrului Ventura sunt pentru el o oglindă deformantă care-l descompune, îl fluidifică și-l canalizează, cercetîndu-i posibilitățile și inventariîndu-l pînă la un desemn, unde esențele lui plastice să se releve. Cu un eliptic lirism linia scrie un contur rămas în simțul artistului zgîriat cu instrumentul desenului însăși și-a cărei virtute e numai în devinația dinlăuntrul lui. Elipsă care în golurile ei lasă toată tulburarea dintre percepția pictorului și conflictul logic al desemnului, ceia ce a nedumerit încă pe mulți. Din linie rămîn în el reziduri cari se elimină dintr'o depășire a formulei, a certitudinei obiective. Viziunea se multiplică, subiectul se sfîșie și se oferă din toate dimensiunile, capetele, mîinile se'nmulțesc ca o vibrație care se extinde și arabescul liniei aduce și scrie subcutaneu sufletul violet al pictorului.

Repetăm că ne-am oprit numai la avatarul lui Jean David, la talentul lui încă pe degete ca uu polen și la posibilitatea de-a ne oferi în cîmpul pauper al plasticei noastre încă un nume.

gh. dinu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

m. h. **maxy** amintiri dintr'o escursie

U L Y S S E

⟨FRAGMENTS⟩

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Peu importe la vue qui voit mais que ne fouette la Vision
qui voit — mais ne peut pas mordre à même le monde
peu importent ces sœurs jumelles les poumons
qui broient dans leurs meules les fleuves longs de l'air
peu importe le cœur qui brasse la bière du sang
et qui s'use à la brosse du temps mais poin ne l'use
peu importe le jugement que les malaises giflent
qui bascule au tangage, que le roulis jette par terre
qui se relève plus fort sur le tapis des chutes
mais qui ne peut incliner l'axe de l'océan
ni retenir à son gré la chute imminente des vagues
la chute d'une seule pelite et pauvre vague
peu importe l'Homme qui jette des miettes de mer aux mouettes
mais qui ne peut dresser le passé ni effacer l'avenir
ni fixer la Mémoire
ne pouvant rien changer au sens des Ecritures
tenant sa vie en laisse comme ces misérables bateliers
de la Volga tirant par la main les gros navires
entraînant sa vie dans sa mort
comme un cadavre qui rejoint la terre vivante
chaussé des ses plus beaux souliers d'une chemise de soie
— peu importe l'home pour qui l'eau est de la terre ferme.
tranquillement assis aux terrasses chauffées
j'ai vu l'eau soulevée monter jusqu'à ses cuisses
elle trempait son coeur moisissait ses poumons
j'ai vu et j'ai crié au secours
j'avais déjà crié le premier jour du monde
vais-je crier peut-être jusqu'à la fin du monde
j'avais pleuré sur tant de morts
tant de fois j'ai frappé sur la table et crié
à qoui bon tout cela
le monde est à portée de regard — mais où suis-je
je passe et il ne reste rien dans le miroir
pas même un trou pas même une grande plaie ouverte
mon cri ne jette pas d 'ombre sur le pavé
et cepedant des pierres pèsent sur mon sommeil
une main invisible arrache mes paupières
je ne peux pas fermer les yeux
je dois crier toujours jusqu'à la fin du monde
il ne faut pas dormir jusqu'à la fin du monde
— je ne suis qu'un témoin

CHANSON

si la haine venait à pondre
je ne sais quel monstre inconnu
— quelles les routes que l'on sème?
— quelles les preuves que l'on s'aime?

si elle vient la guigne
légère et maligne
baise-lui les lèvres
car elle a la fièvre

les mots dans la bouche des morts
s'endormiraient sur le gencives
et nous les cueillerions plus tard
comme des fraises décousues

s'il vient le malheur
quittez votre chaise
c'est un pauvre cœur
à qui l'aile pèse

quelle que soit votre infortune
voici le pain voici le sel...

voici le jugement
de l'angoisse
Dieu sur un arbre perché
fiente la poisse

les bruits des sources dans les gorges claires
le monde fait un pas en avant puis se tait
— quelle la nuit qu'on vient de pondre?
— quelle la tête qu'on vient d'oindre?

b fondane

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vor apare:
ARAGON: Ici critique
GEO BOGZA: Poemul invectivă
ANDRÉ BRETON: Le revolver à cheveux blancs
ANDRE BRETON: Les vases communicantes
ION CĂLUGĂRU: Don Juan cocoșatul
RENÉ CREVEL: Le réalisme extravagant
RAUL HUBNER: Nicăieri, moartea
SAȘA PANA: Viața romanțată a lui Dumnezeu
STEPHAN ROLL: Sculptori circuli
TRISTAN TZARA: L'antitête

D-l Sandu Tudor care din servilism pentru șeful lui Municipiul și-a făcut cîte omagial și păcălitoare rotundă de pluș din deferență pentru ocolitul poet Virgilică și care are năduf din simpla imitație a indivizilor vulgari, și care-și distrează toată bătălia, prin cafenele bîndcă așa face și d-l Cujarda gazetar, și care umblă în două picioare bîndcă așa umblă și d-l Pogor, care și Petre Comarnescu și care poartă cruce pe piept bîndcă așa crede și Mitropolia este somat ca în termen de 48 de ore să revie la propria sa personalitate cîștigîndu-și în mod cinstit existența: redacția Unului îi face cadou un jug și un volum din cunoscutul exeget chinez Hăis-Ceaa

PENTRU REVISTA „UNU" SE FAC ABONAMENTE LA ORICE OFICIU POSTAL DIN ȚARĂ: UN AN LEI 100 — PENTRU INSTITUȚII LEI 300.

studio grafic „Steaua Artei" b-dul Maria. 2

INTRODUCERE INTR'UN ITINERAR

Cerul acoperit cu o manta ruptă era undeva ghemuit pe cîmp. Noaptea pîndia din toate părțile. Gerul sculptase ciudat noroiul drumurilor încovoiate, satele se zgribuliseră și din nici un coș nu eșia ca o stafie fumul amar al unei vieți. Un dulău intermitent mai rodea, ținută cu labele dinainte, o stea care odată poate a fost genunchiul domol al vreunei vaci, și iar lătra, dar gîlejul i se umplea de besnă ca de o pîclă și vocea se hodorogia lugubru în văzduhul schimonosit de nivelul pauper al ținutului. Aici orașul își isprăvia ulițele strîmbe, felinarele moțăiau negre ca niște capete de cai și'n fund undeva singur viu, cu o viață ignorantă, ca un enorm cetaceu, fluviul. Și iar tăcere. La mahalalele istovite pleoapele s'au ars cu un vitriol roșu, scîncetele au amuțit, intestinele palide s'au încălcit și mai firave sub coastele de răchită a'e inaniției. Bordeiele jumătate troglodite apăsau un tangaj al sîngelui, și ai fi putut observa din tic-tac-ul inimii numai oscilația lunei, coperișurile ridicîndu-se încet ca o membrană, și cum cîțiva adolescenți cu insomnia premeditată se s'recurau dintr'o ușă, îndreptîndu-se spre un punct cardinal din ochiul lor, singurul rîvnit pentru o impulsie a unui instinct sigur și au trecut și s'au strecurat sub coșmarul volubil al unei ere alte. Undeva certitudinea ei scapătă și profilul unui pas ireal e continentul din reverie, izbutirea în lupta dintre secte, evadarea din moarte, zăbrelele rupte de zmucitură, de zilele izbind cu ciocanele grele în creștetul lumii. Și dincolo de fruntariul de apă încep întinderile fără sfîrșit, pădurile de furnale, orașele fulminante, uzinele macerînd mineralele, complectînd brațul cu bicepșiii puși ca aureole, pieptul respirînd ca o orgă în fața acestei magnanime și utile catedrale. Și mai departe sunt primăverile viitoare, pămînturile ondulate sub roua sărată a sudorii, ierburile tăvălite în hergheliile lucioase.

Mai departe încep văile, norii reflectații în turmele oilor, florile ifailibile și permanente. Ca un sîn într'o bluză volatilă pămîntul mă exaltă pentru atît cît i-așI bănui efortul unei fecundări. Prin pustele aride, prin furnicarul fără răgaz al unui continent, puhoaiele ondulate de acel primar simț al existenții, de acea imperativă busolă a cărnii, asociînd dromaderul imens infuzorului spre un nord al autodeterminării, sînt spontan măcelărite de un semen limitrof și cîrn, ambițios și împodobit cu aparatele cele mai perfecte de ucidere și calamitate. Vuietul se pierde în ecoul mercenar al gîzelor de oportunitate, membrele se sfîrtecă, sar în aier ca artificiile implacabile ale unei dureri interceptate de o moarte fără agonie, declanșată într'un iureș. Corbii cu helice virează excrementînd pungile cu eczemă peste bordeiele în cari femeile duc la piept o populație de înlocuire, candidați din nou la mirajul absurd al diferenții latre caste. Un landou fuge ascunzînd în viteză un profil ireabil, un parfum prizionier, o cotifelare macerată. Treci peste zîmbetul madreporic al Alpilor, peste mesele de ruletă înghesuite de teancul opalin al bancnotelor, de mîinile convulsive ale fiselor cari se descojesc ca o scarlatină, notezi în carnet și subliniezi în mușchi un freamăt, o încleștare în pumn strînge un mîner de care ai trage spre o totală prăbușire cortina de sînge.

r i.

ACVARIUM

■ Au apărut (în Editions Surréalistes):
Maxime Alexandre — LE CORSAGE.
Maxime Alexandre — MES RESPECTS.
Aragon — PERSECUTÉ — PERSECUTEUR
René Char — L'ACTION DE LA JUSTICE ET ETEINTE
René Crevel — SALVADOR DALI OU L'ANTI — OBSCURANTISME, avec dix reproductions en phototypie.
Salvador Dali — L'AMOUR ET LA MEMOIRE (poèmes).
René Crevel — MR KNIFE AND MISS FORR, illustré par Max Ernst (Black Sun Press).
Salvador Dali — PER UN TRIBUNAL TERRORISTA DE RESPONSABILITATS INTELECTUALS, en collaboration avec René Crevel (La Hora, Barcelone).
Pierre Unik — LE THEATRE DES NUITS BLANCHES.
LE SURREALISME AU SERVICE DE LA REVOLUTION. Revue Nr. 3—4. Février 1932.
LE JOURNAL DES POETES. Hebdomadaire belge de poésie: création information et critique. 2 année; nr. 8 Roy Combell, B. Fondane. Gaston Derycke, etc.

■ *Descompunerea miturilor.* Era acuma trei ani, mi se pare, cînd Arghezi intra ca un taur spart în ogradă. Gardul se sburlise, caisii înloriră, plopii se gudurară şi iezii toţi veniau cu boturile aprinse de limba ca o flacăre, să guste din incendiul izbucnit din fîntîna pusă cu mîna. S'au adăpat şi noaptea începuse să scrie pe pleoapele hialine conturul unui tipăt similar. Arghezi surprinsese debandada destăcîndu-şi băierele toate, dînd îndărăt un pas, înălţîndu-se în poantă ca o baletistă cu rochia prin salcîmi şi debitînd prin pluralele orificii, moneda înlată, umilîndu-se ca'n fabulă broasca, eclipsîndu-l pe bietul Minulescu, luîndu-i locul între perdele prin serile cu ecou şi lună. Incă la început Ion Barbu îl disociase între Beaudelaire şi Eminescu ca filon de inspiraţie, rămînînd din poet doar groapa umedă de unde soclul trebuia să se ridice, ca acum, un june să vină să-i ucidă platoşa cu aripele lui gălbui. E desuetudinea unei gîndiri care se lasă sleită să facă loc alteia? E o poezie care nu se mai cere conformă eclecticului burghez, asimilîndu-se massei?

E un colectivism care-şi impune statura în tot? E moartea unicului, a individualului, a eului, a monadei sociale? sigur, sigur, sigur. Generaţia, poemul ei, cultura, a scoborît trasă de un singur scripete al istoriei, pe un drum ce-i este mult mai grandios. Miturile de acum 3 ani pot fi găsite azi, de vînzare, ca redingotele vechi, la ori care haltă a vetustelor.

■ *Răspuns epistolei late de psihică legitimare*: Fiindcă ne promiţi, dragă d-le Marcel Avramescu, cel mai tîrziu pînă la 49 de ani să ne dai sintetica explicare a eului tău, avem răbdarea să te aşteptăm

■ *Cercul din Cîrpineanu* unde Tanti Eugenia atrage cu lubrica ei poală literară, tineretul atrofiindu-i glandele, pînă cînd va fi tolerat de serviciul de moravuri? Cînd îşi vor da seama frecventatorii ei că acest frigid bordel va trebui înlocuit cu acela de peste drum din str. Dr. Marcovici unde mai găseşti o bengală ejaculare cel puţin?

■ *Forum*: gruparea unor tineri intelectuali al căror efort de a se menţine la un nivel de langaj contemporan, reuseşte să umble cu catartele în jos, într'o dialectică agonie a unui sistem de gîndire pe care-l cred a fi al explicaţiei timpului nostru. Am ascultat pe cîţiva dintr'înşii.

Toţi cu sforţarea de a înlătura un poncif, impuneau unul nou. Realitatea unui sistem actual de a gîndi le-a umplut cu fum biroul de studiu şi toţi cu ochii înroşiţi de un factice revoluţionarism, buimaci mai stăruie să adapteze concepţiei lor tipare nocife. Şi totuşi explicaţia timpului nostru are loc numai la cîteva sute de kilometrii de noi.

■ Poate dacă Italia fascistă ar fi luat în locul formei ei dictatoriale o republică liberă a evului nostru proletar, poate atunci futurismul ca manifestare energetică şi-ar fi găsit fervenţa într'o realizare. Poate dacă Marinetti ar fi avut un temperament altfel manevrat n'ar fi ajuns la imposibilul lui act de cretinizare din manifestul pe care Gazetta del Popolo i-l publică. Manifest scris împotriva xenofililor şi a „răilor" Italieni cerînd executarea lor la zid, şi acuzîndu-i de antiitalienism pe toţi acei cari: se vor amoreza de o streină, se vor cultiva din operele streine sau le vor traduce, îl vor cînta pe Beethoven, Bach, Brahms etc., în locul muzicanţilor italieni, declarînd infailibil şi tabù tot ce-i italienesc — fiindcă:

„Le mot Italie doit prevaloir sur les mots génie, intelligence, culture et statistique, vérité etc. cerînd indulgence plénière dans l'art et dans la vie pour les véritables patriotes, pour les fascistes.

Quand aux sceptiques, aux dénigreurs au xénophiles antiitaliens nous les fussillerons au premier danger".

Şi cînd ştim că tot succesul lui Marinetti s'a developat în străinătate, că toate cărţile lui au fost imprimate în franţuzeşte şi vizitele oficiale de peste tot dintre care şi la noi unde o foarte contemporană foaie l'a elogiat şi l'a plimbat prin pădurile de sonde, prin ciclonul de foc al Morenilor care l'a inspirat pe d-l Marinetti să scrie o odă şi să-i fie publicată în aceiaşi revistă, banchetul care-i s'a oferit şi adularea de dulău a unui adolescent poet şi cînd mai ştim şi pe pictorii italieni veniţi să stea şi să picteze la Paris Prampolini, Savinio, Campigli, Severini, Pisis, Chirico, Tozzi, din cînd în cînd Fillia atunci cunoaştem „un mot qui doit prévaloir sur tout le genie de Marinetti, et sur tous ses commendements: *merde*!

■ Massimo Campigli a expus în Bucureşti, în Sala Hasefer o sumă de tablouri de capete frumos tratate în gen de frescă şi sensibile.

■ ARAGON a fost deferit parchetului Senei pentru o poemă apărută la finele anului trecut. Nu cunoaştem revista nici conţinutul acelei poeme, dar cunoaştem singurul criteriu viabil care poate fi judecător în atare circumstanţe: criteriul artistic. Fraza poetică cu toate exaltările ei nu poate fi incriminală pentru conţinutul ei imediat, sensul ei fiind un sens literar iar elanurile ei, — pornite din conştiinţa sau subconştientul poetului suprarealist — nu pot fi cîntărite cu tirezîile balanţei dreptului comun.

Poemul lui Aragon sau al oricărui poet fiind reprezentarea vizuală a unor idei şi a unor imagini, orice alt criteriu de cît cel al valorii de sugestivitate emoţională cade.

■ Scriitoarea Sarina Cassvan anunţă un roman „Sufletul care-şi caută trupul cu microscopul". Despre această cucoană a cărei literatură nu ne-ar fi atras niciodată atenţia, e locul şi momentul să arătăm că în definitiv din talgerul cu care umblă şi la Bucureşti şi la Paris ar putea să consacre o parte pentru despăgubirea şi sentimentală şi fizică a celor cîteva zeci de juni poeţi, cari îi întreţin caloriile.

■ In fiecare duminică are loc în casele d-lui M. Sevastos festivitatea seculară a tîmpeniei lui şi patru bani în mijlocul familiei şi a celor trei Parce.

■ Suntem informaţi că poetul Adrian Maniu şi-a sporit, interesanta sa colecţie, în treacăt fie zis, adunată fără mari sacrificii, cu o seringă.

■ Al. Bilciurescu autorul duzinei de poezele zoologice, scrie actualmente cu nutreţ de cal. I, o istorie romanţată a propriei sale existenţe. Volumul se va vinde la oborul de vite, în cireadă, şi se va tăia la abator Marţia cu cornutele.

Bilciurescule vacă-se voia ta!

Colaborează la acest număr: Ion Călugăru Jean David Gh. Dinu B. Fondane Raul Iulian M. H. Maxy Saşa Pană Stephan Roll Marcel Iancu.

---

unu

anul V nr. 43 martie 1932 ■ apare în prima duminică a fiecărei luni: ■ girant responsabil semnatarul fiecărui articol ■ Lei 5

BIBLIOTECA UNIVERSITATII REGELE FERDINAND I